

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสังคมปัจจุบัน จากประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน และจากรายงานวิจัยที่ผ่านมาพอจะทำให้เราเห็นได้ว่า คนที่ประกอบอาชีพต่างกัน มักจะมีลักษณะแตกต่างกันออกไป ซึ่งสืบเนื่องมาจากลักษณะหน้าที่การงาน และความรับผิดชอบที่บุคคลนั้นได้กระทำอยู่ และการที่มีอาชีพมากมายหลายอาชีพนั้น มนุษย์จึงต้องตัดสินใจเลือกอาชีพใดอาชีพหนึ่งเป็นหลักโดยอาศัยเกณฑ์บางอย่างที่ตนเห็นว่าสำคัญ กินเบอร์ก (Ginberg) กล่าวว่า การเลือกอาชีพของคนขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของสิ่งที่เลือกเป็นสำคัญ แต่ละคนย่อมเลือกอาชีพตามองค์ประกอบที่ต่างกัน ส่วนมากขึ้นอยู่กับความต้องการเป็นส่วนใหญ่ ความต้องการของคนเรานี้ทำให้บุคลิกภาพของแต่ละคนแตกต่างกันออกไปซึ่งจะมีผลต่อความรู้สึกและพฤติกรรมมาก ดังนั้น การที่จะพัฒนาบุคคลอันหมายถึงการให้การศึกษอบรมเพื่อให้มีประสิทธิภาพทางวิชาการ และมีคุณสมบัติเฉพาะ เช่น ความรับผิดชอบ ความอดสาหะอดทน ความขยันหมั่นเพียร และประสบผลสำเร็จในหน้าที่การงาน จึงขึ้นอยู่กับความคิดเห็นเกี่ยวกับตน (Self concept) ของบุคคลนั้นด้วย ดังที่เอคเลอร์² (Adler) ได้กล่าวว่า พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออก

¹ E. Ginzberg, S.W. Ginsberg, S. Axelad and J.L. Herma, "Occupation choice in Values and Occupational Preferences of Junior High school Girls", By P.E. Persone, The Personal and Guidance Journal. 44 : 3. 254-257, November, 1965.

² Alfred Adler, "The Mentenance of Self" In Don C. Dinkmeyer, Child Development : The Emerging Self (New Delhi : Prentice-Hall of india Private limited, 1967), p. 186.

มานั้นเป็นผลมาจากตัวเองทั้งสิ้น บุคคลจะมีพฤติกรรมอย่างไร ขึ้นอยู่กับความคิด เห็นเกี่ยวกับตนมากกว่าจะขึ้นอยู่กับความเป็นจริงในสถานการณ์นั้น ๆ จึงควรมีการศึกษาในเรื่องนี้ให้กว้างขวางขึ้น

สุกิจ นิมมานเหมินทร์¹ กล่าวว่า "หากจะพิจารณาความสำคัญของ แต่ละอาชีพในปัจจุบันจะพบว่า อาชีพเด่นเป็นที่ต้องการมากในสังคมไทยปัจจุบันก็คือ แพทย์ และวิศวกร" แต่การที่จะพัฒนาเศรษฐกิจ และความเจริญในค่านต่าง ๆ นั้น จำเป็นต้องอาศัยวิชาความรู้ ซึ่งเป็นพื้นฐาน โดยถ่ายทอดจากครูอาจารย์ในแขนง วิชาอื่น ๆ ในประเทศไทยยังมีการคนควาและให้ความสนใจเกี่ยวกับปัญหาพื้นฐานที่ เกิดจากอาจารย์แพทย์ และอาจารย์วิศวกรรมน้อยมาก สำหรับอาชีพทั้งสองนี้คือ อาชีพอาจารย์แพทย์ และอาจารย์วิศวกรรม เป็นอาชีพที่คาบเกี่ยวกันระหว่างความ เป็น "อาจารย์" กับความเป็น "นักวิชาชีพ" ไ้แก่ความเป็น "อาจารย์" กับความ เป็น "แพทย์" และความเป็น "อาจารย์" กับความเป็น "วิศวกร" ดังนั้นบุคคลใน อาชีพนี้จึงมีลักษณะคล้ายคนสวมหมวก 2 ใบ คือต้องสวมบทบาททั้งอาจารย์ และแพทย์ หรือทั้งอาจารย์และวิศวกรในเวลาเดียวกัน ทั้งนี้เป็นเพราะหน้าที่และความรับผิดชอบ ของบุคคลเหล่านี้ประกอบไปด้วยการสอน และการให้บริการความคุ้มกันไป จะแยกออก จากกันโดยเด็ดขาดไม่ได้ ปัญหาที่มีอยู่ว่า บุคคลเหล่านี้มีการรับรู้ว่าเขาเองน่าจะ เป็นอะไร คือ รับรู้ตนเองว่าเป็นแพทย์ (วิศวกร) อย่างเดียว หรือเป็นอาจารย์ อย่างเดียว หรือเป็นทั้งแพทย์ (วิศวกร) และอาจารย์ในเวลาเดียวกัน การวิจัยนี้ จึงมุ่งศึกษาว่าคณาจารย์คณะแพทยศาสตร์ และวิศวกรรมศาสตร์มีการรับรู้ในบทบาท ของตนว่ามีแนวโน้มในค่านใด นอกจากนี้ยังได้ศึกษาต่อไปถึงว่า ลักษณะของบุคคล จะสัมพันธ์กับการรับรู้ และลักษณะอาชีพหรือไม่ เพื่อจะได้นำผลวิจัยไปใช้ในการ วางแผนการศึกษาของวิชาชีพทั้งสอง และเสริมการปรับปรุงคุณภาพอาจารย์ในคณะ วิชาทั้งสองให้สูงขึ้นด้วย

¹ สุกิจ นิมมานเหมินทร์ "การศึกษาของประเทศไทยในอนาคต" (ชาวประจำวัน, หนังสือพิมพ์สยามรัฐรายวัน, โรงพิมพ์ชัยฤทธิ์, 19 เมษายน 2522, หน้า 1).

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ศึกษาลักษณะการรับรู้ในวิชาชีพครู ของอาจารย์คณะแพทยศาสตร์
 ว่ามีการรับรู้ในด้านความเป็น "อาจารย์" หรือ "แพทย์" หรือ "อาจารย์แพทย์"
 มากน้อยเพียงใด
2. ศึกษาลักษณะการรับรู้ในวิชาชีพครู ของอาจารย์คณะวิศวกรรมศาสตร์
 ว่ามีการรับรู้ในด้านความเป็น "อาจารย์" หรือ "วิศวกร" หรือ "อาจารย์วิศวกร"
 มากน้อยเพียงใด
3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะการรับรู้ลักษณะส่วนตัว และ
 ลักษณะอาชีพของคณาจารย์คณะแพทยศาสตร์
4. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะการรับรู้ ลักษณะส่วนตัว และลักษณะ
 อาชีพของคณาจารย์คณะวิศวกรรมศาสตร์

สมมติฐานของการวิจัย

1. งานวิชาชีพแพทยศาสตร์ และวิศวกรรมศาสตร์ มีลักษณะที่เด่นชัด
 ในตัวเอง เมื่อแพทย์หรือวิศวกร มาทำงานอาชีพอาจารย์ในมหาวิทยาลัยน่าจะเป็น
 ไปไคว่า การรับรู้บทบาทของตนในความเป็น "อาจารย์" ความเป็น "แพทย์"
 (วิศวกร) และความเป็น "อาจารย์แพทย์" (อาจารย์วิศวกร) ย่อมมีความมากน้อย
 แตกต่างกัน
2. ความแตกต่างในด้านความเป็นอาจารย์วิชาชีพ (แพทย์หรือวิศวกร)
 น่าจะเกี่ยวข้องกับภูมิหลังของบุคคล และลักษณะอาชีพ (แพทย์หรือวิศวกร) ที่ตน
 ปฏิบัติอยู่ ดังนั้น การรับรู้ในวิชาชีพครู ลักษณะส่วนตัว และลักษณะอาชีพน่าจะมี
 สัมพันธ์กัน

ขอทดลองเบื้องต้น

1. การรับรู้ในวิชาชีพของคุณในคำนความเป็น "อาจารย์" ความเป็น "นักวิชาชีพ" และความเป็น "อาจารย์วิชาชีพ" สามารถวัดได้ด้วยแบบวัดที่ใช้ภาษาเป็นสิ่งเรา
2. คำตอบที่ได้รับจากเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ เป็นคำตอบที่ได้ตามความเป็นจริง

ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นอาจารย์คณะแพทยศาสตร์ และวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับลักษณะส่วนตัวที่โครงการจะศึกษามี 10 ตัว คือ เพศ, ระดับที่สอน, อายุ, อายุราชการ, ประสบการณ์การสอน, ลักษณะงานที่เกี่ยวข้องกับนิสิต, ตำแหน่งทางวิชาการ, ระดับปริญญา, การมีและ/หรือทำคลินิกส่วนตัว (การมีและ/หรือทำงานในสำนักงานส่วนตัว) และการทำงานในโรงพยาบาลเอกชนนอกเวลาราชการ (การทำงานในโรงงานหรือบริษัทเอกชนนอกเวลาราชการ)
3. ลักษณะอาชีพ ครอบคลุมถึงองค์ประกอบทางบุคลิกภาพ 10 ลักษณะ ของ กิลฟอร์ด และซิมเมอร์แมน ซึ่งได้แก่องค์ประกอบด้านกิจกรรมทั่วไป, การควบคุมตน ความเห็นอกว่าผู้อื่น การสมาคม ความมั่นคงทางอารมณ์ ความเป็นปรัญ ความเป็นมิตร ความมีความคิด ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และความมีรสนิยมผู้ชาย

ความจำกัดของการวิจัย

การวิจัยนี้ไม่ได้คำนึงถึงตัวแปรบางตัวที่อาจจะเกี่ยวข้องกับการรับรู้ในวิชาชีพครู เช่น ความถนัด ความสนใจ อาชีพคัมภีรศาสตร์ และภูมิสำเนาเดิม เป็นต้น ตัวแปรเหล่านี้อาจมีผลต่อการรับรู้ได้

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การรับรู้ในวิชาชีพครู หมายถึง คะแนน (ค่า) ที่ได้จากการตอบแบบวัดการรับรู้ว่าคุณมีความเป็น "อาจารย์" ความเป็น "แพทย์" (วิศวกร) หรือ ความเป็น "อาจารย์แพทย์" (อาจารย์วิศวกร) ใดๆ ใดอย่างหนึ่งมากกว่ากัน

ความเป็นอาจารย์ หมายถึง คะแนน (ค่า) ที่แสดงว่ามีการรับรู้ว่าคุณมีความเป็น "อาจารย์" ซึ่งวัดได้โดยแบบวัดการรับรู้

ความเป็นแพทย์ หมายถึง คะแนน (ค่า) ที่แสดงว่า มีการรับรู้ว่าคุณมีความเป็น "แพทย์" ซึ่งวัดได้โดยแบบวัดการรับรู้

ความเป็นอาจารย์แพทย์ หมายถึง คะแนน (ค่า) ที่แสดงว่ามีการรับรู้ว่าคุณมีความเป็น "อาจารย์แพทย์" ซึ่งวัดได้โดยแบบวัดการรับรู้

ความเป็นวิศวกร หมายถึง คะแนน (ค่า) ที่แสดงว่ามีการรับรู้ว่าคุณมีความเป็น "วิศวกร" ซึ่งวัดได้โดยแบบวัดการรับรู้

ความเป็นอาจารย์วิศวกร หมายถึงคะแนน (ค่า) ที่แสดงว่ามีการรับรู้ว่าคุณมีความเป็น "อาจารย์วิศวกร" ซึ่งวัดได้โดยแบบวัดการรับรู้

อาจารย์แพทย์ หมายถึง ผู้ที่สำเร็จการศึกษาปริญญาแพทยศาสตรบัณฑิต
ไม่ว่าในหรือนอกประเทศ ทำการสอนนิสิตแพทย์มาแล้วไม่ต่ำกว่า 6 เดือน ไม่รวม
ผู้ที่ทำการสอนในคณะแพทยศาสตร์ที่สำเร็จการศึกษาในสาขาอื่น เช่น สัตวแพทย์
นักชีววิทยา หรือเภสัชกร เป็นต้น

อาจารย์วิศวกรรม หมายถึง ผู้ที่สำเร็จการศึกษาปริญญาวิศวกรรมศาสตร
บัณฑิตไม่ว่าในหรือนอกประเทศ ทำการสอนนิสิตวิศวกรรมมาแล้วไม่ต่ำกว่า 6 เดือน
ไม่รวมผู้ที่ทำการสอนในคณะวิศวกรรมที่สำเร็จการศึกษาในสาขาอื่น เช่น เป็นนักวิทยา-
ศาสตร์ เป็นต้น

ลักษณะส่วนตัว หมายถึง เพศ, อายุ, อายุราชการ, ประสบการณ์
การสอน, ลักษณะงานที่เกี่ยวข้องกับนิสิต, ตำแหน่งทางวิชาการ, ระดับปริญญา,
การมีและ/หรือทำคลินิกส่วนตัว (การมีและ/หรือทำงานในสำนักงานส่วนตัว) และ
การทำงานในโรงพยาบาลเอกชนนอกเวลาราชการ (การทำงานในโรงงานหรือ
บริษัทเอกชนนอกเวลาราชการ)

อายุราชการ หมายถึง จำนวนปี (โดยประมาณ) ที่อาจารย์แพทย์
หรืออาจารย์วิศวกรรม เข้ารับราชการในคณะแพทยศาสตร์ หรือคณะวิศวกรรมศาสตร์
โดยไม่คำนึงถึงว่าจะทำการสอนในปีแรกที่เข้ารับราชการหรือไม่ ในที่นี้มีค่าตั้งแต่
1 ถึง 40 ปี

ประสบการณ์การสอน หมายถึง จำนวนปี (โดยประมาณ) ที่อาจารย์
แพทย์ หรือ อาจารย์วิศวกรรม ทำการสอนในคณะแพทยศาสตร์ หรือวิศวกรรมศาสตร์
โดยไม่คำนึงถึงว่าจะทำการสอนในปีแรกที่เข้ารับราชการหรือไม่ ในที่นี้มีค่าตั้งแต่
1 ถึง 40 ปีเช่นกัน

ลักษณะงานที่เกี่ยวข้องกับนิสิต หมายถึง งานอื่นที่อาจารย์แพทย์ หรือ อาจารย์วิศกรรรมทำโดยเกี่ยวข้องกับนิสิตนอกเหนือจากการสอน เช่น เป็นอาจารย์ ฝ่ายกิจกรรมนิสิต เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ฯลฯ

ปร๊คลินิค (Pre - Clinic) หมายถึง กลุ่มวิชา หรือการฝึกปฏิบัติ ซึ่งทำการศึกษาในหลักสูตรวิชาการแพทย์ก่อนที่จะทำการศึกษาโดยตรงจากตัวผู้ป่วย วิชาดังกล่าว มักจะบรรจุไว้ในปีแรก ๆ ของการศึกษา เช่น การวิภาคศาสตร์ และ สรีรวิทยา พยาธิวิทยา เกสซ์วิทยา ฯลฯ

คลินิค (Clinic) หมายถึง กลุ่มวิชา หรือการฝึกปฏิบัติซึ่งทำการ ศึกษาในหลักสูตรวิชาการแพทย์ โดยศึกษาจากตัวผู้ป่วยโดยตรง หรือสิ่งที่เกิดจาก ตัวผู้ป่วย วิชาดังกล่าวบรรจุไว้ในปีท้าย ๆ ของการศึกษา เช่น อายุรศาสตร์ ศัลยศาสตร์ สูตินรีเวชศาสตร์ กุมารเวชศาสตร์ ฯลฯ

ลักษณะอาชีพ หมายถึง ลักษณะที่อาจารย์แพทย์ หรืออาจารย์วิศกรรรม ประเมินลักษณะของอาจารย์ในคณะเดียวกันว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร และมากน้อย เพียงไรตามองค์ประกอบทางบุคลิกภาพ 10 ลักษณะ ดังนี้

1. กิจกรรมทั่วไป (General Activity)
2. การควบคุมตน (Restraint)
3. ความเหนือกว่าผู้อื่น (Ascendance)
4. การสมาคม (Socialbility)
5. ความมั่นคงทางอารมณ์ (Emotional Stability)
6. ความเป็นปรนัย (Objectivity)
7. ความเป็นมิตร (Friendliness)
8. ความมีความคิด (Thoughtfullness)
9. ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น (Personal Relations)
10. ความมีรสนิยมผู้ชาย (Masculalinity)